

e-mentor

DWUMIESIĘCZNIK SZKOŁY GŁÓWNEJ HANDLOWEJ W WARSZAWIE
WSPÓŁWYDAWCA: FUNDACJA PROMOCJI I AKREDYTACJI KIERUNKÓW EKONOMICZNYCH

2019, nr 2 (79)

Anna Pacholak, *O labiryntach cyfrowości na konferencji Uniwersytet Wirtualny VU'19, „e-mentor”*
2019, nr 2(79), s. 41–43, <http://dx.doi.org/10.15219/em79.1415>.

O labiryntach cyfrowości na konferencji Uniwersytet Wirtualny VU'19

Anna Pacholak*

Co powinno być filarem nauczania w dzisiejszym zdigitalizowanym świecie? Jak w najlepszy sposób czerpać z możliwości e-edukacji, a gdzie czają się zagrożenia? Jaka jest rola uniwersytetu w tym procesie oraz standardy, które powinien wyznaczać studentom? – to tylko niektóre z pytań postawionych na konferencji VU'19 zatytułowanej „Labirynty cyfrowości”.

Dziewiętnasta już edycja konferencji *Uniwersytet Wirtualny: model, narzędzia, praktyka*, zorganizowana przez Centrum Kompetencji Cyfrowych UW, odbyła się w dniach 11–12 czerwca 2019 r. na Uniwersytecie Warszawskim. To coroczne wydarzenie skupia czołowych specjalistów z dziedziny e-learningu, cyfrowej dydaktyki, nowych narzędzi i technologii dla edukacji. Odbywa się pod patronatem merytorycznym Polskiego Towarzystwa Naukowego Edukacji Internetowej (PTNEI).

Wybierając „Labirynty cyfrowości” jako temat przewodni tegorocznej konferencji, mamy nadzieję zainicjować dyskusję o tym, jak coraz bardziej scyfryzowana rzeczywistość wpływa na nasze codzienne funkcjonowanie, w tym

dotyczące zarówno nauczania, jak i uczenia się. Chcielibyśmy także, by to spotkanie było okazją do podzielenia się wiedzą związaną z dobrymi praktykami i narzędziami wspierającymi e-nauczanie, humanistykę cyfrową oraz politykę otwartości uczelni – powiedziała dr Izabella Bednarczyk-Bochenek, dyrektor Centrum Kompetencji Cyfrowych Uniwersytetu Warszawskiego (CKC UW), witając zgromadzonych.

Konteksty cyfrowej rewolucji

Podczas panelowej sesji otwarcia zatytułowanej *Konteksty cyfrowej rewolucji* usłyszeliśmy wiele prowokujących do myślenia tez i prawd o cyfrowym społeczeństwie.

Ożywioną dyskusję wywołało między innymi pytanie redaktora Jacka Żakowskiego: Czy bardziej ufamy maszynom i algorytmom niż ludziom? Nie mniej kontrowersyjne okazały się tezy pozostałych prelegentów: Czy relację mistrz-uczeń zastępuje masowa „produkcja” absolwentów? Jaki przekaz niesie uniwersytet, w którym przez wieki jako uniwersalny

* Uniwersytet Warszawski

drogowskaz aksjologiczny królowały prawda, dobro i piękno, w obliczu ekspansji zjawiska postprawdy podważającej te wartości oraz zastępującej racjonalne, naukowe argumenty i osiągnięcia emocjami, „fake newsami”, kłamstwem i populistycznymi koncepcjami, w czym znaczącą rolę odgrywa internet. Czy uniwersytety sprostają tym zagrożeniom i obronią prawdę przed antyoswieceniową krucjatą? – pytał prof. Jerzy Wilkin.

Dlatego tak ważne w epoce cyfrowej staje się kształtowanie charakterów, tym bardziej że przepaść cyfrowych doświadczeń między pokoleniami wręcz uniemożliwia dialog czy znalezienie wspólnego punktu odniesienia – podkreślał Aleksander Pawlicki ze Szkoły Edukacji PAFW i UW.

Natomiast prof. Jerzy Mischke poszukiwał odpowiedzi na dezintegrację tradycyjnej funkcji i struktury uczelni w szczupłym myśleniu i zarządzaniu (ang. *lean thinking*).

Szczupłość oznacza stosowanie minimalnych dostępnych środków w celu osiągnięcia maksymalnych możliwości. Jest to minimalizacja marnotrawstwa przy jednoczesnym zachowaniu doskonałości operacyjnej. Taka filozofia wymaga stałego ulepszania procesu oraz poszukiwania nowych rozwiązań – i to są wyzwania, które stoją dziś przed uniwersytetami.

Cyfrowe zasoby, e-learning a dydaktyka, e-usługi, otwarta edukacja i nauka

Kolejne sesje dotyczyły już bezpośrednio akademickiej rzeczywistości e-learningowej. Przedstawiono na nich praktykowane modele i aplikacje, także pod kątem dostępności i współpracy na uczelni.

O skuteczności zajęć mieszanych w dydaktyce uniwersyteckiej przekonywały dr Iwona Burkacka i dr Małgorzata Szyszowska, które od lat wykorzystują e-learning do prowadzenia zajęć na ogólnouniwersyteckiej platformie UW. Narzędzia cyfrowe i e-learningowe wprowadzane są także do specjalnych programów edukacyjnych, np. Defence Education Enhancement Programme realizowanego dla NATO (dr Piotr Gawliczek).

Nowatorską koncepcję zajęć z ekonomii (mimo iż sięgającą do tradycji sokratejskiej) przedstawił dr Tomasz Kopczewski. Metoda opiera się na *data science* oraz ciekawości wiedzy (*science curiosity*), co w praktyce oznacza, że studenci biorą aktywny udział w badaniu, które jest bodźcem wyzwalającym ciekawość i mobilizującym do dalszej analizy otrzymanych wyników. Z kolei dr Zbigniew Meger skupił się na kształceniu kooperatywnym, wynikającym z założeń psychologii i pedagogiki konstruktywistycznej, w kontekście potrzeb i możliwości pokolenia sieci.

Cyfrowe zasoby to jedno, a umiejętność korzystania z nich we właściwy i bezpieczny sposób – to kolejna kwestia. Wyniki badań nad przygotowaniem przyszłych pedagogów w zakresie wykorzystania nowych technologii, przy jednoczesnym zachowaniu krytycznej postawy, zaprezentowały prof. Eugenia Smyrnova-Trybulska i Dominika Zegzuła. Rozważany problem dotyczył zakresu, dynamiki rozwoju i transformacji powyższych kompetencji.

Nie zabrakło dyskusji o polityce otwartości uczelni w kontekście otwartych zasobów edukacyjnych i czasopiśmiennictwa *open access*. Podano też przykłady konkretnych, stworzonych do tego celu platform jak

¹ <http://esezam.okno.pw.edu.pl>

e-SEZAM, z powodzeniem funkcjonująca na Politechnice Warszawskiej.

Przenoszenie tradycyjnych usług do świata cyfrowego to trend, który ma na celu ułatwienie przebiegu procesów. Te nieodzowne zmiany wprowadzane są także na uczelni, w oparciu o innowacyjne rozwiązania. Przykładem jest projekt „e-UW – rozwój e-usług Uniwersytetu Warszawskiego związanych z edukacją”. Wprowadzane e-usługi usprawniają procesy administracyjne na uczelni np. rekrutację, jak również kształcenie i dydaktykę, między innymi poprzez egzaminy online.

Humanistyka cyfrowa

W ostatnich latach szczególnie dynamicznie rozwija się humanistyka cyfrowa. Nic zatem dziwnego, że poświęcono jej specjalną sesję. Potrzebę opracowania cyfrowych metod badania i kształcenia, w tym tworzenia edukacyjnego laboratorium tekstu, zrelacjonowała prof. Ewa Szczęsna. Z kolei Ewa Serafin-Prusator i Marcin Wilkowski przedstawili, na przykładzie projektów cyfrowych realizowanych przy wsparciu CKC UW, sposoby wykorzystania technologii cyfrowych w humanistyce oraz możliwości, które otwierają się dzięki nim w różnych dyscyplinach badawczych. Prelegenci pokazali, w jaki sposób można wykorzystać metody i narzędzia cyfrowe w humanistyce i zwrócili uwagę na wyzwania pojawiające się podczas realizacji tego typu projektów, takie jak współpraca między badaczami a deweloperami, respektowanie standardów oraz prawa autorskiego.

Humanistyka cyfrowa to szerokie pojęcie, które obejmuje także dokonania archeologów. Dotyczy to między innymi tworzenia dokumentacji 3D w trakcie wykopalisk archeologicznych z wykorzystaniem technik komputerowych, a konkretnie skanera laserowego i kamery termowizyjnej. Pozyskane w ten sposób dane służą zarówno do prezentacji wyników badań, jak i są wykorzystywane na potrzeby zajęć dydaktycznych. Modele 3D umożliwiają zapoznanie się z materiałem oraz całymi stanowiskami archeologicznymi bez konieczności odwiedzania ich fizycznie – przekonywał Marek Truszkowski.

Dość przewrotnym podsumowaniem tej sesji było wystąpienie dr. Piotra Celińskiego, który wskazał na ograniczenia cyfrowej humanistyki, zwracając jednocześnie uwagę na potencjał komunikacyjny biotechnologii.

Narzędzia i technologie cyfrowej edukacji

Cyfrowe społeczeństwo wymaga nowych, innowacyjnych form nauczania i uczenia się, które uwzględniają zrozumienie wielokulturowe i współpracę

międzykulturową. Metodyki uczenia się oparte na samodzielnych poszukiwaniach lub pracy projektowej z wykorzystaniem tematyki kultury i sztuki, opowiadania historii, idei grywalizacji oraz gier, mogą wzmocnić motywację do uczenia się i zaangażowanie w naukę. Dlatego tak ważne jest zapoznanie nauczycieli z interaktywnymi platformami i aplikacjami, które przybliżają kulturowe zróżnicowanie świata, realizację idei STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Maths) oraz wykorzystanie maszynowego uczenia we współczesnej edukacji – dowodziła Elżbieta Pryłowska-Nowak.

Kolejni prelegenci przedstawili szereg narzędzi cyfrowych, które takie podejście umożliwiają. Są to między innymi wirtualne laboratoria, aplikacje do tworzenia prezentacji, infografik czy wideoklipów, crowdsourcing, Google Assistant jako przykład zastosowania sztucznej inteligencji w nauczaniu oraz – zademonstrowany przez SGGW – system wsparcia nauki podstaw programowania o nazwie RunCode-App.

Warto jednak podkreślić, że e-edukacja to także „okno na świat” dla wielu osób z niepełnosprawnościami (Jolanta Łaniecka). Nowe technologie znajdują z dobrym wynikiem zastosowanie w terapii. Przykładem jest program e-logopedia, którego celem jest wspomaganie terapii logopedycznej dzieci z zaburzeniami mowy, a także opracowany w tym celu model b-learningowy (dr Joanna Jatkowska). Inny przykład to opracowana na Politechnice Gdańskiej (dr Agnieszka Landowska) aplikacja FocusUp, wspomagająca trening uwagi, przeznaczona dla terapeuty pracującego z osobami, u których zdiagnozowano ADD i ADHD.

Podczas konferencji odbyły się także warsztaty z wykorzystania aplikacji mobilnych przeznaczonych do nauczania przedmiotów matematyczno-przyrodniczych oraz humanistycznych, zorganizowane przez Szkołę Edukacji PAFW i UW. Uczestnicy, w sposób praktyczny, mieli okazję przekonać się o pozytywnym wpływie wykorzystania nowych technologii na wyniki końcowe studentów, a tym samym na podniesienie efektywności nauczania.

Podsumowanie i podziękowania

Dziękujemy za udział w 19. konferencji Uniwersytet Wirtualny, #vu19 prelegentom, sponsorom (Blackboard², Fundacja Uniwersytetu Warszawskiego), patronom (PTNEI, Szkoła Edukacji, e-mentor, EduAkcja, Radio Kampus), a przede wszystkim uczestnikom, którzy z entuzjazmem eksplorowali tematykę labiryntów cyfrowości. Zachęcamy do odwiedzin profilu CKC UW na FB, gdzie udostępniono podsumowanie wydarzenia w formie foto³ i wideorelacji⁴.

² Adresy internetowe wszystkich wymienionych instytucji podano w wersji online artykułu.

³ https://www.facebook.com/pg/CKCUW/photos/?tab=album&album_id=2289739624623931

⁴ <https://www.facebook.com/CKCUW/videos/vb.2126533527611209/2327535897307796/?type=2&theater>